

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	3Cdo/48/2018
Identifikačné číslo spisu:	6110206181
Dátum vydania rozhodnutia:	06.12.2018
Meno a priezvisko:	JUDr. Emil Franciscy
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2018:6110206181.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcov 1/ B. G. D., D., a 2/ B. F. D., bývajúcich v R. R., bytom H. č. XXXX/XX, proti žalovaným 1/ B. G. C., V., bývajúcemu v D., N. č. XXXX/XX, zastúpenému spoločnosťou Advokátska kancelária JUDr. Tomáš Rosina, s. r. o., so sídlom v Banskej Bystrici, Kukučínova č. 20, IČO: 47 246 731, 2/ B. C. D., bývajúcemu v D. R., N. č. XXXX/XXX, v konaní o určenie neplatnosti zmluvy o pôžičke a odporovateľnosti právneho úkonu, vedenom na Okresnom súde Banská Bystrica pod sp. zn. 20 C 44/2010, o dovolaní žalovaného 1/ proti rozsudku Krajského súdu v Banskej Bystrici zo 16. októbra 2016 sp. zn. 17 Co 134/2015 v znení opravného uznesenia tohto súdu z 27. februára 2017 sp. zn. 17 Co 134/2015, takto

rozhodol:

Dovolanie o d m i e t a

Žalobcom nepriznáva náhradu trov dovolacieho konania.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Banská Bystrica (ďalej aj len „súd prvej inštancie“) rozsudkom zo 14. mája 2014 č. k. 20 C 44/2010-553: a/ zamietol žalobu žalobcov 1/ a 2/ o určenie neplatnosti zmluvy o pôžičke z 15. januára 2005 uzavretej medzi žalovanými 1/ a 2/, b/ vyhovel žalobe žalovaného 1/ o určenie, že kúpna zmluva z 5. decembra 2008 uzavretá medzi žalovaným 2/ a jeho manželkou (predávajúcimi) a žalobcami 1/ a 2/ (kupujúcimi) je voči žalovanému 1/ právne neúčinná.

1.1. Na odôvodnenie zamietajúceho výroku rozsudku súd prvej inštancie uviedol, že neplatnosť zmluvy o pôžičke vyvodzujú žalobcovia z toho, že i keď ide o reálnu zmluvu, k reálnemu odovzdaniu požičiavanej sumy 52 778,33 € medzi žalovaným 1/ a žalovaným 2/ nikdy nedošlo a zmluva o pôžičke a ďalšie listiny (o uznaní záväzku, dohoda o splácaní záväzku so splátkovým kalendárom, zmluva o vyplnení a použití blankozmenky, ktorou mala byť pôžička zabezpečená) boli vyhotovené, aby bola oddĺžená spoločnosť GALTOP - EDIN, s. r. o., v ktorej bol žalovaný 2/ konateľom a žalovaný 1/ mal postavenie tichého spoločníka, k vzniku nového záväzku ale nedošlo. Podľa názoru súdu ale žalobcovia 1/ a 2/ v konaní nevyvrátili, že pri uzavretí zmluvy o pôžičke došlo k reálnemu odovzdaniu finančných prostriedkov. Dôvod neplatnosti zmluvy o pôžičke v zmysle § 39 Občianskeho zákonníka súd prvej inštancie nezistil. Neopodstatnenú žalobu preto zamietol.

1.2. Na odôvodnenie výroku, ktorý sa týkal odporovacej žaloby, súd prvej inštancie uviedol, že žalovaný 1/ v konaní odporoval kúpnej zmluve, ktorú uzavreli 5. decembra 2008 žalovaný 2/ a jeho manželka (predávajúci) a žalobcovia 1/ a 2/ (kupujúci) o prevode vlastníckeho práva k pozemku v katastrálnom území R. vedenému na liste vlastníctva č. XXX ako parcela č. XX/X - záhrada s výmerou XXX m² za kúpnu cenu 6 638,78 € (ďalej len „kúpna zmluva“). Žalovaný 1/ (veriteľ) tvrdil, že v čase prevodu tejto parcely bol žalovaný 2/ (dlžník) viac ako dva roky v omeškaní s plnením svojho záväzku voči nemu a prevodom tejto záhrady zmenšil svoj majetok tak, že pohľadávka žalovaného 1/ voči žalovanému 2/ nemohla byť uspokojená. Úmysel žalovaného 2/ ukrátiť uzavretou kúpnu zmluvou žalovaného 1/ bol žalobcom 1/ a 2/ bezpochyby známy už preto, že ide o blízke osoby (príbuzných v priamo rade), ktorých vedomosť o úmysle dlžníka ukrátiť veriteľa pri obdobných právnych úkonoch zákon výslovne predpokladá (§ 42a ods. 2 Občianskeho zákonníka). Navyše, žalovaný 1/ v októbri 2007 navštívil žalobkyňu 1/ a osobne ju informoval o pôžičke poskytnutej žalovanému 2/, ktorý ju nespláca. Žalobkyňa potvrdila, že o tejto pôžičke sa dozvedela v októbri 2007. Podľa právneho názoru súdu prvej inštancie žalobcovia v konaní nepreukázali, že s prihliadnutím na všetky okolnosti nemohli rozpoznať úmysel žalovaného 2/ ukrátiť svojho veriteľa, preto opodstatnene podanej odporovacej žalobe vyhovel.

2. Na odvolanie žalobcov a žalovaného 2/ Krajský súd v Banskej Bystrici (ďalej aj len „odvolací súd“) rozsudkom zo 16. októbra 2016 sp. zn. 17 Co 134/2015 v znení opravného uznesenia tohto súdu z 27. februára 2017 sp. zn. 17 Co 134/2015: a/ odmietol odvolanie žalovaného 2/, b/ potvrdil napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie vo výroku, ktorým bola zamietnutá žaloba žalobcov 1/ a 2/ o určenie neplatnosti zmluvy o pôžičke z 15. januára 2005, c/ prvoinštančný rozsudok vo výroku, ktorým bolo určené, že kúpna zmluva je voči žalovanému 1/ právne neúčinná, zmenil tak, že žalobu o neúčinnosť kúpnej zmluvy zamietol, d/ zrušil rozsudok súdu prvej inštancie vo výroku o povinnosti žalobcov 1/ a 2/ zaplatiť žalovanému 1/ náhradu trov konania a vec v tomto rozsahu vrátil na ďalšie konanie, e/ rozhodol, že žalobcovia 1/ a 2/ majú nárok na náhradu trov prvoinštančného konania voči žalovanému 1/ vo veci o určenie neúčinnosti právneho úkonu, f/ rozhodol, že žalobcovia majú voči žalovanému 1/ vo veci určenia neúčinnosti právneho úkonu nárok na náhradu trov odvolacieho konania, g/ rozhodol, že žalovaný 1/ má voči žalobcom 1/ a 2/ nárok na náhradu trov odvolacieho konania vo veci určenia neplatnosti zmluvy o pôžičke.

2.1. Na odôvodnenie odmietajúceho výroku uviedol, že žalovaný 2/ nebol osobou subjektívne oprávnenou napadnúť odvolaním prvý výrok rozsudku súdu prvej inštancie. Jeho odvolanie preto odmietol podľa § 386 písm. b/ Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“).

2.2. Potvrdzujúci výrok svojho rozsudku odôvodnil odvolací súd vecnou správnosťou výroku rozsudku súdu prvej inštancie, ktorým bola žaloba žalobcov 1/ a 2/ zamietnutá (§ 387 ods. 1 CSP). Podľa právneho názoru odvolacieho súdu bolo v konaní pred Okresným súdom Trenčín sp. zn. 39 CbZm 3/2011 záväzne vyriešené, že žalovaný 1/ má voči žalovanému 2/ titul na vymożenie svojej pohľadávky vyplývajúcej zo zmluvy o pôžičke z 15. januára 2005. Tým bola vyriešená otázka, či žalovaný 1/ bol veriteľom dlžníka žalovaného 2/. Z tohto dôvodu žalobcovia 1/ a 2/ nemajú naliehavý právny záujem na určení neplatnosti zmluvy o pôžičke z 15. januára 2005.

2.3. Pri rozhodovaní o žalobe žalovaného 1/, ktorý sa domáhal určenia, že kúpna zmluva je voči nemu právne neúčinná, odvolací súd konštatoval, že žalovaný 1/ je aktívne legitimovaný na podanie tejto žaloby preto, lebo má voči dlžníkovi (žalovanému 2/) vymáhateľnú pohľadávku zo zmluvy o pôžičke z 15. januára 2005, priznanú právoplatným rozhodnutím Okresného súdu Trenčín sp. zn. 39 CbZm 3/2011. Zdôraznil, že ak je zmyslom inštitútu odporovateľnosti právneho úkonu ochrana veriteľa, aby nebol poškodený právnymi úkonmi dlžníka, ktoré ukracujú uspokojenie jeho vymáhateľnej pohľadávky, podstatnou podmienkou pre úspešné odporovanie právnomu úkonu je zistenie, že dlžníkov právny úkon ukracuje uspokojenie pohľadávky veriteľa. Odporovať možno takému úkonu dlžníka, ktorý zabraňuje veriteľovi uspokojiť svoju pohľadávku z majetku dlžníka, ktorý (majetok) by v prípade neuskutočnenia tohto úkonu mohol slúžiť na uspokojenie veriteľovej pohľadávky. Pripomenul, že súdna prax nepovažuje za ukracujúce úkony dlžníka také, pri ktorých dochádza len k transformácii jednej formy majetku na inú. Ukracujúcimi nie sú teda tzv. ekvivalentné právne úkony. Pri odplatných právnych úkonoch súd posudzuje, či za prevedený majetok dostal dlžník obvyklú cenu alebo či mu bola za tento majetok poskytnutá primeraná náhrada. Ekvivalentnosť odplaty neposudzuje súd len podľa znenia zmluvy, ale z viacerých hľadísk. Rozhodným okamihom pre posúdenie rovnocennosti prevodu dlžníkových vecí,

práva alebo iných majetkových hodnôt je jeho účinnosť; u nehnuteľností zapísaných do katastra nehnuteľností je ním deň, ku ktorému nastali účinky vkladu práva do katastra nehnuteľností. V danom prípade žalovaný 1/ odporuje kúpnej zmluve, ktorej účinky nastali 19. januára 2009. V kúpnej zmluve dohodnutá kúpna cena 6 638,- € nebola kupujúcimi vyplatená vzhľadom na ich dohodu s predávajúcimi o vzájomnom zápočte pohľadávok. Existenciu pohľadávky kupujúcich žalobcov 1/ a 2/ voči žalovanému 2/ mal odvolací súd za preukázanú písomnými zmluvami o pôžičke a finančnej výpomoci a takisto výpisom z účtu o prevode týchto finančných prostriedkov. Výška pohľadávky žalobcov voči žalovanému 2/ z dvoch zmlúv o pôžičke je 4 979,08 € + 16 430,98 € = 21 410,06 €. Zápočtom kúpnej ceny podľa kúpnej zmluvy sa dlh žalovaného 2/ voči žalobcom 1/ a 2/ znížil o 6 638,- €. Plnenie získané žalovaným 2/ na základe kúpnej zmluvy považoval odvolací súd za rovnocenné plnenie za majetok, ktorý „ušiel“ odporovaným úkonom z majetku dlžníka. Nesprávny je preto záver súdu prvej inštancie, podľa ktorého kúpna zmluva ukracuje uspokojenie pohľadávky žalovaného 1/. Súd prvej inštancie síce aplikoval správnu právnu normu (§ 42a ods. 1 Občianskeho zákonníka) na náležité zistený skutkový stav, túto normu ale nesprávne interpretoval v tom, ktoré dlžníkove právne úkony možno považovať za ukracujúce uspokojenie vymáhateľnej pohľadávky veriteľa. Odvolací súd preto napadnuté rozhodnutie v tejto časti zmenil tak, že žalobu žalovaného 1/ o určenie neúčinnosti kúpnej zmluvy zamietol.

2.4. Odvolanie žalobcov proti výroku rozsudku súdu prvej inštancie o trovách konania považoval odvolací súd za dôvodné, lebo z jeho rozhodnutia nie je zistiteľné, či rozhodol o trovách v konaní o žalobe žalobcov, alebo o trovách v konaní o vzájomnej žalobe, alebo o oboch. Rozhodnutie súdu prvej inštancie preto v týchto výrokoch zrušil a vec vrátil na ďalšie konanie (§ 389 ods. 1 písm. d/ CSP).

2.5. Rozhodnutie o trovách odvolacieho konania odôvodnil odvolací súd podľa § 396 ods. 1 a 2 CSP v spojení s § 255 ods. 1 CSP.

3. Proti výroku tohto rozsudku odvolacieho súdu, ktorým bolo prvoinštančné rozhodnutie zmenené tak, že žaloba žalovaného 1/ sa zamietla, podal žalovaný 1/ dovolanie, prípustnosť ktorého vyvodzoval z § 421 ods. 1 písm. a/ a c/ CSP. Podľa jeho názoru sa odvolací súd riešením otázky odporovateľnosti kúpnej zmluvy odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, konkrétne od záverov vyjadrených v rozhodnutí Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 4 Cdo 32/2003. Zdôraznil, že účelom odporovacej žaloby podľa § 42a ods. 1 Občianskeho zákonníka je zabezpečiť ochranu veriteľa pred právnymi úkonmi jeho dlžníka, ktoré ho ukracujú na jeho právach, lebo vedú k zmenšeniu majetku dlžníka. Odvolací súd v danom prípade - v rozpore so závermi označeného rozhodnutia najvyššieho súdu - nezisťoval bližšie majetok dlžníka (žalovaného 2/) z hľadiska jeho spôsobilosti dosiahnuť z neho uspokojenie vymáhateľnej pohľadávky veriteľa, a to podľa stavu v čase rozhodovania odvolacieho súdu. Žaloba, ktorou sa veriteľ domáha určenia neúčinnosti úkonu dlžníka, nemôže byť úspešná, ak dlžník má dostatok iného majetku, z ktorého môže byť uspokojená pohľadávka veriteľa. Odvolací súd svoj názor, že vzájomným započítaním pohľadávok žalobcov a žalovaným 2/ nedošlo k zmenšeniu majetku žalovaného nepodložil odkazom na žiadnu „judikaturu“. Vôbec pritom nezisťoval, „akým majetkom disponuje žalovaný 2/“ a nezaoberal sa tým, „z čoho, z akého majetku si teda má žalovaný 1/ uspokojiť - vymôcť svoj právny nárok“. Z týchto dôvodov žiadal napadnutý výrok rozsudku odvolacieho súdu buď zmeniť (a jeho žalobe vyhovieť), alebo zrušiť a vec v rozsahu zrušenia vrátiť odvolaciemu súdu na ďalšie konanie.

4. Žalobcovia 1/ a 2/ vo vyjadrení k dovolaniu uviedli, že dôvody prípustnosti dovolania v zmysle § 421 ods. 1 písm. a/ a c/ CSP sa navzájom vylučujú. Otázka, či a aký majetok mal žalovaný 2/ v čase rozhodovania odvolacieho súdu, je otázka skutková, ktorá nie je relevantná z hľadiska týchto ustanovení zákona. Navyše, žalovaný 1/ ani nemal voči žalovanému 2/ v rozhodujúcom čase „vymáhateľnú pohľadávku“ (tak, ako ju vymedzilo rozhodnutie najvyššieho súdu sp. zn. 6 Cdo 253/2012). Žiadali preto dovolanie buď odmietnuť (ako procesne neprípustné) alebo zamietnuť (ako nedôvodné). To isté navrhol žalovaný 2/.

5. Najvyšší súd ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), a v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) dospel k záveru, že dovolanie treba odmietnuť. Stručné odôvodnenie (§ 451 ods. 3 veta prvá CSP) rozhodnutia

dovolacieho súdu je uvedené v nasledovných bodoch.

6. Dovolanie je mimoriadny opravný prostriedok. Mimoriadnej povahe dovolania zodpovedá aj právna úprava jeho prípustnosti. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu - ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 CSP.

7. Žalovaný 1/ v dovolaní uviedol, že prípustnosť jeho dovolania vyplýva z § 421 ods. 1 CSP, podľa ktorého je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, a/ pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, b/ ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo c/ je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

8. Dovolateľ zastáva názor o prípustnosti ním podaného dovolania podľa ustanovení § 421 ods. 1 písm. a/ CSP a zároveň podľa § 421 ods. 1 písm. c/ CSP.

8.1. Pre právnu otázku, ktorú má na mysli § 421 ods. 1 písm. a/ CSP, je charakteristický „odklon“ jej riešenia, ktorý zvolil odvolací súd, od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu. Ide tu teda o situáciu, v ktorej sa už rozhodovanie senátov dovolacieho súdu ustálilo na určitom riešení niektorej právnej otázky, odvolací súd sa však svojím rozhodnutím (riešením tejto právnej otázky) odklonil od „ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu“.

8.2. Ustanovenie § 421 ods. 1 písm. c/ CSP dopadá na situáciu, v ktorej určitá právna otázka už bola dovolacím súdom riešená, pri jej riešení sa však vyskytla názorová nejednotnosť dovolacích senátov, ktorá sa navonok prejavila v prijímaní rozhodnutí, ktoré určitú právnu otázku riešia odlišne (rozdielne), takže dosiaľ nedošlo k ustáleniu rozhodovacej praxe dovolacieho súdu.

8.3. Najvyšší súd v rozhodnutí sp. zn. 6 Cdo 123/2017 vysvetlil, že súčasná existencia predpokladov prípustnosti dovolania v zmysle § 421 ods. 1 a/, b/ a c/ CSP sa navzájom vylučuje. Súbežné uplatnenie prípustnosti dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. a/ CSP a (zároveň) § 421 ods. 1 písm. c/ CSP sa navzájom vylučuje. Nemožno totiž odôvodňovať prípustnosť dovolania tým, že určitá právna otázka je rozhodovacou praxou dovolacieho súdu riešená ustálene (§ 421 ods. 1 písm. a/ CSP) a zároveň, že tá istá otázka je rozhodovaná rozdielne (§ 421 ods. 1 písm. c/ CSP); rovnaký záver prijal najvyšší súd napríklad v rozhodnutí sp. zn. 3 Cdo 224/2017.

9. Podľa presvedčenia žalovaného 1/ je jeho dovolanie prípustné podľa § 421 ods. 1 písm. a/ CSP. V prípade dovolania podaného v zmysle tohto ustanovenia je (procesnou) povinnosťou dovolateľa vysvetliť v dovolaní, z čoho vyvodzuje prípustnosť dovolania (1 Cdo 126/2017, 2 Cdo 203/2016, 3 Cdo 132/2017, 4 Cdo 207/2017, 7 Cdo 20/2017, 8 Cdo 221/2017). Relevantnou môže byť len otázka právna (nie skutková otázka). Zo zákonodarcom zvolenej formulácie tohto ustanovenia vyplýva, že môže ísť tak o otázku hmotnoprávnu (ktorá sa odvíja od interpretácie alebo aplikácie napríklad Občianskeho zákonníka, Obchodného zákonníka, Zákonníka práce, Zákona o rodine), ako aj o otázku procesnoprávnu (ktorej riešenie záviselo na aplikácii a interpretácii procesných ustanovení). Právna otázka musí byť označená v dovolaní spôsobom jasným, určitým a zrozumiteľným. Pritom musí ísť nielen o otázku odvolacím súdom riešenú, ale zároveň o otázku, na riešení ktorej spočíva dovolaním napadnuté rozhodnutie. Otázka, ktorá nemala pre rozhodnutie určujúci význam (odvolací súd ju buď vôbec neriešil alebo na jej riešení nezaložil svoje rozhodnutie), nie je relevantná z hľadiska uvedeného ustanovenia.

10. Prípustnosť dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. a/ CSP nezakladá samo tvrdenie dovolateľa, že ide o prípad, na ktorý sa vzťahuje toto ustanovenie; určujúcim je až záver (zistenie) dovolacieho súdu, že k tvrdenému odklonu od ustálenej rozhodovacej praxe skutočne došlo. Dovolací súd preto aj v tomto prípade pristúpil k posúdeniu opodstatnenosti tvrdenia dovolateľa o prípustnosti jeho dovolania.

11. Pokiaľ dovolateľ odôvodňuje prípustnosť dovolania odklonom od ustálenej rozhodovacej praxe

dovolacieho súdu podľa ustanovenia § 421 ods. 1 písm. a/ CSP, je povinný v dovolaní výslovne uviesť právne posúdenie odvolacieho súdu, ktoré považuje za nesprávne, konkretizovať, ako mal odvolací súd právnu otázku správne vyriešiť a zároveň musí špecifikovať ustálenú rozhodovaciu prax dovolacieho súdu, od ktorej sa mal podľa jeho názoru odvolací súd pri svojom rozhodovaní odkloniť (R 83/2018). Bližšia konkretizácia právnej otázky a rozhodnutia dovolacieho súdu, ktoré podľa názoru toho, kto podal dovolanie, napĺňa pojem ustálená rozhodovacia prax dovolacieho súdu, je v prípade dovolania, prípustnosť ktorého je vyvodzovaná z § 421 ods. 1 písm. a/ CSP, osobitne významná. Pri skúmaní, či je dovolanie prípustné podľa tohto ustanovenia, sa odvolací súd zameriava na zistenie a posúdenie vzťahu medzi dovolaťom označeným existujúcim skorším rozhodnutím dovolacieho súdu (judikátom) a novým prípadom. Vychádzajúc z kontextu skoršieho rozhodnutia (judikátu) a jeho skutkového vymedzenia pri tom odvolací súd za pomoci abstrakcie interpretuje v judikáte vyjadrené právne pravidlo (ratio) a zvažuje, či je uplatniteľné aj v novom prípade. Táto činnosť dovolacieho súdu je zameraná na posúdenie, či nový prípad je s ohľadom na jeho skutkový rámec v relevantných otázkach (okolnostiach) podobný alebo odlišný od skoršieho prípadu.

12. Žalovaný 1/ vymedzil v dovolaní otázku, ktorú považuje za právne významnú z hľadiska prípustnosti ním podaného dovolania. V okolnostiach daného prípadu ide o otázku nutnosti zistiť majetok dlžníka pre potreby uspokojenia vymáhateľnej pohľadávky veriteľa, a to podľa stavu v čase rozhodovania odvolacieho súdu. Dovolať zároveň označil aj príslušné rozhodnutie najvyššieho súdu (sp. zn. 4 Cdo 32/2003) a poukázal na právne závery v ňom vyjadrené, od ktorých sa odvolací súd (podľa jeho presvedčenia) odklonil.

13. V konaní vedenom na najvyššom súde pod sp. zn. 4 Cdo 32/2003 išlo o prípad, v ktorom krajský súd pripustil dovolanie (§ 238 ods. 3 Občianskeho súdneho poriadku) vzhľadom na zásadný právny význam otázky, či pri posudzovaní neúčinnosti právneho úkonu sa berie do úvahy stav jeho majetku ku dňu uskutočnenia právneho úkonu alebo sa zohľadňuje aj následné disponovanie dlžníka s majetkom v ďalšom období po uskutočnení právneho úkonu. Pripustením dovolania išlo krajskému súdu bezpochyby o vyriešenie otázky časového momentu, ku ktorému je rozhodujúci stav majetku dlžníka pri rozhodovaní o odporovacej žalobe veriteľa.

13.1. Najvyšší súd v uvedenom rozhodnutí k takto nastolenej otázke uviedol, že účelom inštitútu odporovateľnosti v zmysle § 42a a § 42b Občianskeho zákonníka je zabezpečiť ochranu veriteľa pred právnymi úkonmi jeho dlžníka za predpokladu, že tieto právne úkony vedú k zmenšeniu majetku dlžníka a tým aj k zmareniu či k obmedzeniu možnosti, aby sa veriteľ z tohoto majetku dlžníka uspokojil (tzv. ukrátenie veriteľa). Aktívne legitimovaným na podanie odporovacej žaloby je veriteľ, ktorému dlžníkovy právne úkony ukracujú uspokojenie jeho vymáhateľnej pohľadávky.

13.2. Pravidlo (ratio) tohto rozhodnutia najvyššieho súdu spočíva v tom, že je potrebné rozlišovať medzi úmyslom dlžníka ukrátiť veriteľa, ktorý musí byť daný v čase uskutočnenia právneho úkonu, a ukrátením žalobcu na jeho právach, pre ktoré je rozhodujúci stav v čase rozhodovania súdu (§ 154 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku). Aktívna legitimácia veriteľa nie je daná, ak v čase rozhodovania súdu nie je (už nie je) jeho pohľadávka vymáhateľná. Rovnako nie je jeho aktívna legitimácia daná, ak právny úkon dlžníka urobený v úmysle ukrátiť veriteľa v rozhodujúcom čase - v čase rozhodovania súdu - neznemožňuje alebo nesťažuje uspokojenie vymáhateľnej pohľadávky veriteľa, lebo dlžník má dostatok iného majetku umožňujúceho uspokojenie veriteľa.

14. Dovolaním napadnuté rozhodnutie je ale založené na odlišnom pravidle. Odvolací súd založil svoje rozhodnutie na tom, že žalovaným 1/ odporovaný úkon zásadne nemohol mať za následok zníženie majetku žalovaného 2/, lebo kúpna zmluva bola v danom prípade tzv. ekvivalentným právnym úkonom, pri ktorom z hodnotového hľadiska nedochádza k zmene dlžníkovho majetku.

14.1. V bodoch 21. a 22. odôvodnenia rozsudku odvolací súd vysvetlil, že ukracujúcimi úkonmi dlžníka nie sú úkony, pri ktorých dochádza len k zmene jednej formy jeho majetku na inú formu, teda tzv. ekvivalentné právne úkony. Uviedol, že v prípade odplatných právnych úkonov súd pri skúmaní dôvodnosti odporovacej žaloby posudzuje, či za prevedený majetok dostal dlžník obvyklú cenu alebo či mu bola za tento majetok poskytnutá primeraná náhrada. V preskúmanom prípade z napadnutého rozhodnutia vyplýva záver odvolacieho súdu, že ak nadobúdateľ poskytol dlžníkovi za ním prevedenú

vec skutočne jej obvyklú (rovnocennú) náhradu, nejde o ukracujúci právny úkon v zmysle § 42a Občianskeho zákonníka. Odvolací súd teda zreteľne vychádzal z hodnotového hľadiska; časové hľadisko mal na zreteli len v súvislosti s posúdením ekvivalentnosti plnení v čase účinnosti kúpnej zmluvy (či sú plnenia zmluvných strán navzájom rovnocenné), teda nie tak a v takom zmysle, ako bolo časové hľadisko významné v prípade prejednávanej najvyšším súdom pod sp. zn. 4 Cdo 2003.

14.2. Skutočnosť, že dovolaním napadnuté rozhodnutie bolo založené výlučne na závere o vzájomnej ekvivalentnosti plnení strán kúpnej zmluvy, vyplýva aj z ďalších právnych úvah odvolacieho súdu. Pri posudzovaní ekvivalentnosti kúpnej zmluvy vychádzal odvolací súd z toho, že v kúpnej zmluve bola dohodnutá kúpna cena 6 638,- €, ktorá bola určená na základe dohody predávajúcich a kupujúcich o vzájomnom zápočte pohľadávok. Existenciu pohľadávky kupujúcich (žalobcov 1/ a 2/) vo vzťahu k predávajúcemu (žalovanému 2/) mal odvolací súd preukázanú písomnými zmluvami o pôžičke a finančnej výpomoci a tiež aj výpisom z účtu o prevode týchto finančných prostriedkov na účet žalovaného 2/. Odvolací súd na základe výsledkov vykonaného dokazovania konštatoval, že hodnota pohľadávky žalobcov 1/ a 2/ voči žalovanému 2/ z predmetných zmlúv je $4\,979,08 + 16\,430,98 = 21\,410,06$ €. Zápočtom kúpnej ceny 200 000,- Sk podľa kúpnej zmluvy sa dlh žalovaného 2/ voči žalobcom 1/ a 2/ ako veriteľom znížil o 6 638,- €. Plnenie takto získané žalovaným 2/ za prevádzanú parcelu č. 18/7 považoval odvolací súd v čase nadobudnutia účinnosti kúpnej zmluvy za rovnocenné plnenie za majetok, ktorý odporovaným úkonom „ušiel“ z majetku dlžníka, a to nielen vzhľadom na cenu prevádzaného pozemku, ale aj na jeho polohu (ide o malý kúsok pozemku obklopený záhradou žalobcov, riekou a cestou). Z týchto dôvodov odvolací súd uzavrel, že nebol dôvod konštatovať, že kúpna zmluva ukracuje uspokojenie pohľadávky žalovaného 2/.

15. V rozhodnutí sp. zn. 4 Cdo 32/2003 vyjadril najvyšší súd svoj právny záver na riešenie otázky, či pri posudzovaní opodstatnenosti odporovacej žaloby je určujúcim stav v čase urobenia právneho úkonu, alebo v čase rozhodovania súdu o takejto žalobe. Napadnutý rozsudok - na rozdiel od tohto - spočíva na riešení (inej) otázky, či dochádza k zníženiu majetku dlžníka v prípade, ak sú v jeho právnom úkone dojednané navzájom ekvivalentné plnenia. So zreteľom na túto odlišnosť oboch otázok je neopodstatnené tvrdenie dovolateľa, že odvolací súd sa právnymi závermi, na ktorých založil svoje rozhodnutie, odklonil od ustálenej praxe dovolacieho súdu (§ 421 ods. 1 písm. a/ CSP), konkrétne od záverov najvyššieho súdu vyjadrených v rozhodnutí sp. zn. 4 Cdo 32/2003. Keďže napadnutým rozsudkom nedošlo k odklonu od ustálenej rozhodovacej praxe najvyššieho súdu (§ 421 ods. 1 písm. a/ CSP), nemožno prípustnosť dovolania žalovaného 1/ vyvodzovať z tohto ustanovenia.

16. Pokiaľ žalovaný 1/ uviedol, že jeho dovolanie je prípustné tiež podľa § 421 ods. 1 písm. c/ CSP, dovolací súd uvádza, že ak dovolateľ vyvodzuje prípustnosť dovolania z tohto ustanovenia, je povinný označiť rozhodnutia dovolacieho súdu, v ktorých dovolací súd o danej právnej otázke rozhodoval rozdielne (8 Cdo 78/2017, 8 Cdo 141/2017).

16.1. Ak dovolateľ v dovolaní, prípustnosť ktorého vyvodzuje z uvedeného ustanovenia, neoznačil rozhodnutia dovolacieho súdu, ktoré o danej právnej otázke zaujali rozdielne právne závery, nemôže dovolací súd uskutočniť meritórny dovolací prieskum, hranice ktorého nie sú vymedzené. V takom prípade dovolací súd nemôže svoje rozhodnutie založiť na predpokladoch alebo domnienkach o tom, ktorú otázku a ktorý judikát, stanovisko alebo rozhodnutie mal dovolateľ na mysli. Ak by postupoval inak, rozhodol by bez relevantného podkladu. Skutočnosť, že dovolateľ vyvodzujúci prípustnosť dovolania z ustanovenia § 421 ods. 1 písm. c/ CSP neuvedie rozhodnutia dovolacieho súdu, ktoré sú rozdielne, považuje najvyšší súd za absenciu náležitosti dovolania v zmysle § 431 až § 435 CSP (1 Cdo 206/2016, 8 Cdo 141/2017, 8 Cdo 50/2017).

16.2. Žalovaný 1/ v preskúmvacom prípade založil dovolanie na spochybnení správnosti právneho posúdenia veci odvolacím súdom, nevysvetlil ale, ktorú právnu otázku považuje za relevantnú z hľadiska § 421 ods. 1 písm. c/ CSP a ani žiadnymi konkrétnymi rozhodnutiami najvyššieho súdu nedoložil svoju argumentáciu o tom, že o otázke, ktorú má (dovolateľ) na mysli, rozhoduje dovolací súd rozdielne. So zreteľom na to neboli dané procesné predpoklady, aby dovolací súd pristúpil k uskutočneniu meritórneho dovolacieho prieskumu.

17. Podľa § 447 CSP dovolací súd odmietne dovolanie, ak a/ bolo podané oneskorene, b/ bolo podané

neoprávnenou osobou, c/ smeruje proti rozhodnutiu, proti ktorému nie je dovolanie prípustné, d/ nemá náležitosti podľa § 428, e/ neboli splnené podmienky podľa § 429 alebo f/ nie je odôvodnené prípustnými dovolacími dôvodmi alebo ak dovolacie dôvody nie sú vymedzené spôsobom uvedeným v § 431 až § 435.

18. Najvyšší súd odmietol dovolanie žalovaného 1/ podľa § 447 písm. c/ a f/ CSP.

19. Najvyšší súd rozhodnutie o náhrade trov dovolacieho konania neodôvodňuje (§ 451 ods. 3 veta druhá CSP).

20. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.